

УДК 94(477):140.8-053.6+314.743(061.1-055.2)"1994/2004"
DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2640.2025.161.3>

Лілія ІВАНИЦЬКА, канд. іст. наук, доц.
ORCID ID: 0000-0002-7325-1949
e-mail: ivanytska2007@ukr.net
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

Наталія КУЗІНА, канд. іст. наук, доц.
ORCID ID: 0000-0002-5407-7236
e-mail: kuzinanv2017@gmail.com
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

РОЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ ТА ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ЖІНОЧОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНІ ОЛЕНИ ТЕЛІГИ (ЖІНОЧОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ОУН) У ФОРМУВАННІ СВІТОГЛЯДУ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ (1994–2000)

Вступ. Сучасний український жіночий рух, серед іншого, активно взаємодіє з молоддю та повсякчас вдається до формування світогляду українського молодого покоління. Процес становлення світогляду вітчизняної молоді містить у собі чимало викликів – війна, глобалізаційні трансформації, масова цифровізація, часткова втрата цінностей традиційних інститутів, таких як сім'я і школа, переорієнтація на матеріальні цінності. Та водночас нинішні реалії відкривають можливості до формування національної ідентичності крізь призму історичної правди та націєтворчих цінностей, усвідомлення національної гідності й патріотизму, вірності соціокультурним традиціям і звичаям. Крім цього, саме молодь нині є важливою рушійною силою у процесі відродження фемінізму та зростанні гендерної свідомості. Усі ці виклики чудово усвідомлюють як вітчизняні інституції та організації, так і представники української діаспори. У пропонованій статті проаналізовано роль Всеукраїнського жіночого товариства імені Олени Теліги у формуванні світогляду української молоді в період з 1994 по 2000 рр., яка нині є важливою рушійною силою у процесі відродження фемінізму та зростанні гендерної свідомості.

Методи. Окрім загальнонаукових методів дослідження, таких як систематизація, узагальнення, аналіз епістеміологічних підходів дослідника, контент-аналізу, застосовувались ті, що притаманні історичній науці, зокрема метод історіографічного аналізу, історіографічного синтезу, компаративно-історичний.

Результати. Дослідження засвідчило, що учасники Всеукраїнського жіночого товариства імені Олени Теліги за фінансової допомоги української діаспори у складний період змін суспільних відносин доклали всіх можливих зусиль, використовуючи різноманітні форми виховного впливу на молодь, ґрунтуючись на ідеології ОУН, для утвердження незалежності України та формування громадянського суспільства.

Висновки. Формат впливу на українську молодь, обраний жіночим товариством, засвідчив важливість формування цінностей, заснованих на почутті патріотизму та національної свідомості, дотриманні національних традицій, вихованні харизматичних лідерів і права кожної особистості на індивідуальний та громадський вибір. Саме формування почуття патріотизму на засадах духовності і моральності, популяризації духовно-культурної спадщини українського народу є тим шляхом, який і нині не втратив своєї актуальності.

Ключові слова: жіноче товариство, діаспора, українська молодь, світогляд, українські традиції, шкільне виховання.

Вступ

Історія жіночого руху в Україні свідчить, що попри недоліки і прорахунки в період його становлення в незалежній державі, нині вітчизняний жіночий рух реально існує, у різних формах і виявах, має свої успіхи та досягнення, зокрема й у сфері формування світогляду української молоді. Варто погодитись із думкою Ольги Кобець, що у розвинених суспільствах, зокрема західноєвропейських державах, на відміну від України, не існує загрози зникнення національно оформлених спільнот. На сторожі їхньої національної ідентичності стоїть насамперед держава. В Україні, в початковий період незалежності, держава не виконувала функції становлення національної держави, як це було в Італії, Франції чи Німеччині на етапі національного державотворення. Тому громадські організації змушені були брати на себе функції осередків національного державотворення і захисту національної ідентичності. Це, звісно, стосується й жіночих громадських організацій. Першими на цей шлях стали членкині відновленого у 1989 р. Союзу українок, потім – Жіночої громади, Всеукраїнського жіночого товариства імені Олени Теліги та ін. (Кобець, 2000, с. 94).

Метою статті є дослідження діяльності Всеукраїнського жіночого товариства імені Олени Теліги у період із 1994 по 2000 рр. та його впливу на формування світоглядних орієнтирів української молоді. Заявлений період став часом становлення й активної діяльності в окресленому

контексті учасниць організації, серед яких мала честь бути й одна з авторок пропонованої публікації. Варто погодитись із думкою професорки Київського національного університету імені Тараса Шевченка, однієї з активних співзасновниць Всеукраїнського жіночого товариства імені Олени Теліги Надії Миронець, що саме Олена Теліга надавала великого значення національному самоусвідомленню, завжди підкреслювала свою "українськість", її ставлення до людей навіть у особистому спілкуванні значною мірою визначалося тим, як людина ставиться до України, наскільки вона є національно свідомою (Миронець, 2000, с. 35).

Методи

В основу історичного дослідження покладено принципи історизму й об'єктивності, саме крізь призму зазначених принципів авторки досліджують вплив заходів, що проводились протягом 1994–2000 рр. Всеукраїнським жіночим товариством імені Олени Теліги на формування світоглядних орієнтирів української молоді. Окрім загальнонаукових методів дослідження, таких як систематизація, узагальнення, аналіз епістеміологічних підходів дослідника, контент-аналізу, застосовувались ті, що притаманні історичній науці, зокрема метод історіографічного аналізу, історіографічного синтезу, компаративно-історичний.

Результати

Ініціатором створення Всеукраїнського жіночого товариства імені Олени Теліги стало Жіноче товариство ім. Олени Теліги при Фундації ім. О. Ольжича. Улітку 1993

р. у приміщенні редакції всеукраїнського громадсько-політичного тижневика "Українське слово" з ініціативи Ольги Кобець, редакторки відділу міжнародного життя цього видання, відбулося перше засідання Київського осередку жіночого товариства імені Олени Теліги.

За рік роботи товариства його ідеї здобули досить значне поширення, що засвідчив 9 червня 1994 року установчий з'їзд Всеукраїнського жіночого товариства імені Олени Теліги, на який прибули представниці 13 осередків з різних областей України, проведений у приміщенні Центру просвіти, культури та дозвілля Збройних сил України. Головою товариства стала завідувача відділом тижневика "Українське слово" п. Ольга Кобець (Кобець, 1994f, с. 1). У січні 1995 р. організація була офіційно зареєстрована Міністерством юстиції України.

На переконання Ольги Кобець, традиційність жіночих організацій в Україні полягала в тому, щоб не віддаляти свої інтереси від інтересів решти суспільства, якщо йдеться про соціально-політичний розвиток. Як відомо, ще в ті часи, коли релігійні рухи заміняли існування політичних партій, українські жінки підтримували саме ті з них, що боронили інтереси нації загалом. Яскраве свідчення тому – діяльність Галшки Гулевичівни, Магдалени Мазепи й інших яскравих постатей з історичного минулого. Особливо помітна роль зачинательки організованого жіночого руху в Україні новітнього часу – Наталії Кобринської. (Іваницька, 2024, с. 46–51). Вона, до речі, говорила про те, що передові ідеї виникають у невеликій частини суспільства, потім поширюються. Отже, обов'язок жінок – виробляти і підполювати ці передові ідеї, які будуть на користь усьому суспільству, не тільки жінкам. Жінки періоду УНР так само діяли на користь усьому суспільству, зокрема й уславлена Софія Русова, голова першої Національної жіночої ради. Олена Теліга була яскравою провідницею соціального партнерства чоловіків і жінок (Кобець, 2000, с. 95).

Є вагомі підстави вважати, що членкині жіночого товариства в досліджуваній період гідно продовжували просвітницьку та політичну діяльність своїх яскравих попередниць. Наприклад, важливою складовою роботи Всеукраїнського жіночого товариства імені Олени Теліги були зібрання теліжанок, де вони обговорювали важливі питання соціально-економічного та політичного розвитку незалежної України, вивчали досвід жіночого руху в українській діаспорі. Вдалося з'ясувати, що Ярослава Плав'юк багато чого розповіла про діяльність організації українок Канади, яка носить ім'я Ольги Басараб. Організація була створена ще в тридцятих роках минулого століття і відтоді зберігає для молодих українських поколінь, народжених у Канаді, дух традиційності, відчуття взаємодопомоги. На закінчення свого виступу Ярослава Плав'юк подарувала київському Жіночому товариству імені О. Теліги два томи книги "На службі рідному народу", що розповідає про той шлях, який пройшло організоване життя українських жінок у Канаді в Товаристві імені Ольги Басараб більш як за п'ятдесят років (Кобець, 1994a, с. 6). Також необхідно підкреслити, що у виступі Голови ОУН Миколи Плав'юка у листопаді 2000 р. була відзначена роль плідної праці київських теліжанок у зміцненні державницьких позицій (Кочевська, 2000, с. 1).

Важливим аспектом перспектив розвитку державності були питання шкільного виховання, що формує стрижневі риси духовного життя, а кожне наступне покоління по-своєму регулює механізм для кращого виявлення духовної сутності людини. Голова ПУН і ОУН Микола Плав'юк, вважаючи, що роль шкільництва є визначальною для долі

держави, здійснив ознайомлення із загальним станом справ у навчально-виховних закладах Києва (Дічек, 1994, с. 7).

На вшанування трагічних подій 21 лютого 1942 р., коли в Бабиному Яру були розстріляні борці за волю України, та збереження їхнього подвигу 20 лютого 1998 р. у СШ № 97 м. Києва відбувся мітинг з нагоди присвоєння цій школі імені Олени Теліги. Відзначити цю подію прийшли голова Проводу українських націоналістів, останній президент УНР в екзилі Микола Плав'юк з дружиною Ярославою, голова Всеукраїнського жіночого товариства ім. О.Теліги Ольга Кобець та інші членкині. Право покласти квіти, що символізують незгасиму пам'ять про героїчну доньку українського народу, серед інших було надано учительці Ліні Єрмолаєвій і директору музею Олени Теліги Катерині Криворучко. Зі словами вітання звернувся до молоді голова ОУН Микола Плав'юк: "Я глибоко переконаний у тому, що раз і назавжди український нарід буде господарем своєї власної незалежної держави. Але ці тверді основи мусять спертись на свідомій спільноті, на свідомій українській нації. І саме на вас, виховників-учителів молодого покоління, полягає важкий обов'язок: справити всі кривди, всі неправди, які закорінилися у менталітеті нашого народу, у його свідомості. І, зокрема, охоронити від того молодше покоління, яке вперше від довгих століть має змогу поглянути в наше історичне минуле і вчитись, а також не робити помилок минулого та прямувати до успіхів у майбутнє. Олена Теліга – один з найкращих зразків, на якому ви можете будувати виховний процес молоді, бо вона, як й український нарід в останніх десятиліттях, проходила той процес шукання шляхів до правди, до істини" (Шугай, 1998, с. 1).

Того ж дня біля пам'ятного хреста у Бабиному Яру було проведено громадянський мітинг, організований Всеукраїнським жіночим товариством ім. О. Теліги, на якому прозвучали волелюбні вірші поетеси, які читали учні київських шкіл. Необхідно зауважити, що було оголошено про конкурс серед учнів усіх шкіл Києва на кращу роботу про життя і творчість Олени Теліги (Шугай, 1998, с. 6).

Безперечно, що важливим аспектом формування ідентичності є залучення молоді до традицій святкування українців. Одним з найулюбленіших свят в історії України багато років було свято Миколая, яке одне з перших повертається до дітей за сприяння теліжанок. Сценарій свята розробили членкині товариства – п. Леся Гуцало та Галина Плачинда. Однією з умов свята була змагальність, за кожен успішний виступ, прочитаний вірш, виконану пісню, добре виконане інше завдання, діти одержували плату: "шаг" і благодійну допомогу у вигляді солодощів, які надійшли з Англії, від Товариства українських жінок імені Олени Теліги, яке очолювала п. Віра Смерека. Саме завдяки цим жінкам подарунки також отримали обездолені діти зі школи-інтернату № 2. Можна впевнено стверджувати, що радісний настрій був зумовлений можливістю спілкування з іншими україномовними дітьми, оскільки ця проблема залишається актуальною для Києва навіть у сучасних умовах (Кобець, 1994c, с. 1).

У зазначеному аспекті необхідно відзначити самовіддану працю вчительки СШ № 97 Ліни Єрмолаєвої. Зокрема, за її ініціативи та керівництва діти підготували гарний "Вертеп", який змогли показати в кількох аудиторіях. Найперше, а це було на Святвечір, вони прийшли до Фондації імені О. Ольжича, де якраз відбувалося засідання Проводу ОУН. Отож діти першими заколядували голові Проводу ОУН Миколі Плав'юку та його дружині Ярославі й усім членам організації. Необхідно додати, що сценарій "Вертепу" підготувала теж теліжанка, але з

Волині, – Надія Корнійчук, голова осередку в Луцьку (Кобець, 1998, с. 5).

Товариство активно співпрацювало зі спорідненими зарубіжними організаціями – Українським золотим хрестом (США), Товариством українських жінок імені Ольги Басараб (Канада), Товариством українських жінок імені Олени Теліги у Великій Британії (Звіт про роботу..., 1927–2000), суспільною службою українців у Канаді. Завдяки міжнародному співробітництву було проведено акції – "Дитячі оселі", фінансову допомогу яким надавала сестринська жіноча організація у США – Український Золотий Хрест (Шугай, 2000, с.12).

Характерним прикладом є Дитяча оселя в с. Данилове Хустського р-ну на Закарпатті, організована за спонсорської допомоги Українського Золотого Хреста в США. Важливо підкреслити, що діти, окрім відпочинку та лікування, відчули себе представниками єдиного українського народу, відчули красу і природність спілкування рідною мовою, високість ідеалів любові до Батьківщини. Зокрема, п. Ірина Шестеренко, викладачка Київської консерваторії, розучувала з дітьми пісні: від "Ще не вмерла України", повного тексту якої, на жаль, не знала жодна дитина, і до "Червоної калини" й "Боже великий, єдиний, нам Україну храни" (Шугай, 2000, с.7). Дитяча оселя у Яремчі зосередилася на ідеї християнсько-національного виховання, тому вихователі приділяли значну увагу вивченню історії нашої держави, її національних традицій. Співробітниця Інституту історії НАН України Євгенія Степанович розповідала, зокрема, про видатну поетку Олену Телігу, про гетьманів, про козацьку державу (Кобець, 1994е, с. 6). Також незбутні враження залишились у дітей від відвідин древнього монастиря – Скита Манявського (Кобець, 1994d, с. 6; 1994b).

На наш погляд, за роки існування осель було накопичено певний досвід в організації змістовного дозвілля дітей і підлітків. Перебування в оселі зміцнювало їх не тільки фізично, а й морально. Вони потрапляли у природне українське оточення, де кожного дня дітей і підлітків чекало знайомство з народними традиціями, творами літератури та мистецтва, оволодіння навичками звичаєвої традиційної української культури, а головне – кожен захід був спрямований на виховання у них почуття національної гідності як майбутніх свідомих громадян незалежної України (Кобець, 1998, с. 12).

Товариством здійснювався щорічний підсумок проведення осель, що засвідчував "їхню надзвичайну користь і популярність серед дітей та їхніх батьків" (Кобець, 1998, с. 12). Важливою рисою тележанок був критичний підхід до аналізу результатів діяльності оселі, тому для більшої ефективності роботи з учнями було запропоновано провести конкурс на кращі програми для проведення Дитячої оселі для дітей віком 12-15 років.

Програма мала базуватися на загальноприйнятих християнських цінностях, на знаннях, які діти та підлітки отримали у школі, але розширювати їх завдяки проведенню заходів з українознавства, української мови, історії, літератури, природознавства тощо; висвітлювати насамперед маловідомі сторінки історії України, життя і творчість видатних українців: політичних діячів, митців, науковців, поетів; популяризувати серед дітей і підлітків кращі зразки народного мистецтва та народних традицій; залучати дітей і підлітків до вивчення та виконання творів пісенного, фольклорного та музичного спадку України; бути синтетичною і поєднувати в собі не тільки відомості з різних галузей знань, а й елементи гри, змагання, підтримувати й розвивати науково-пізнавальні інтереси, творчі здібності дітей та підлітків (Кобець, 1998).

Передбачалось, що структурно програма повинна була містити перелік заходів на два тижні із зазначенням тематики, форм роботи, списку використаної літератури, необхідних фінансових витрат, очікуваних результатів і не перевищувати п'яти сторінок. До конкурсу запрошували всіх охочих, зокрема й членкинь осередків. Зацікавленість товариства у виконанні програми та високих вимогах до її проведення засвідчує склад журі конкурсу: Ольга Кобець – голова Всеукраїнського жіночого товариства ім. О. Теліги, Зоя Хижняк – кандидатка історичних наук, Наталя Свириденко – народна артистка України, Ніна Тищенко-Ковбасюк – художниця, член Спілки художників України, Катерина Бальоха – викладачка Українського ліцею при Національному університеті імені Тараса Шевченка, Наталя Казакова – працівниця наукової бібліотеки НаУКМА. Необхідно підкреслити, що переможці конкурсу мали змогу реалізувати свої програми на практиці під час проведення Дитячих осель у 2000 р.

До роковин від дня загибелі видатної української поетки і громадської діячки, 19–20 лютого 2000 р. відбувся II Всеукраїнський літературно-музичний конкурс на краще виконання творів Олени Теліги "Щоб далі йти дорогою одною". Варто погодитись із думкою редакції газети "Українське слово", що цей конкурс зробив для популяризації творчої спадщини Олени Теліги набагато більше, ніж заклики, лекції та формальні зустрічі, оскільки тільки у фіналі конкурсу у Києві виборювали звання найкращих 47 учнів, студентів з Києва і області, Дніпропетровська, Чернівців, Сум, Рівного, Луцька, Кіровограда, Криму, Донецької області та інших регіонів України (Сингаївська, 2000, с. 13).

Конкурсанти змагались між собою у трьох номінаціях: учні загальноосвітніх шкіл, студенти вищих навчальних закладів, професійні читці.

"У літературно-музичних композиціях глядач бачив зовсім різну Телігу – таку, якою її відчув, зрозумів й уявив для себе кожен з артистів, незважаючи на вік конкурсанти, представлені номери були професійно відпрацьовані" (Сингаївська, 2000, с. 13).

Проте свято не могло б відбутися на такому високому рівні, якби не допомога від Управи Клубу Сеньйорів при філії Українського національного об'єднання у м. Гамільтон та Управи філії Суспільної служби українців Канади в м. Гамільтон – саме завдяки їм лауреати конкурсу отримали вагомі грошові призи (Сингаївська, 2000, с. 13).

Також з метою вшанування пам'яті видатної поетеси-патріотки Олени Теліги та відзначення творчості відомих українських письменників, діячів мистецтва за високоталановиті твори, у яких відтворено духовний світ українця, Україну, її історію і сучасність, Всеукраїнським жіночим товариством імені Олени Теліги та Комітетом фондаторів міжнародної літературно-мистецької премії ім. О. Теліги було засновано Міжнародну літературно-мистецьку премію ім. Олени Теліги (Сингаївська, 2000, с. 15). На нашу думку, символічно, що першим лауреатом Міжнародної літературно-мистецької премії імені Олени Теліги стала Ліна Костенко. Вручаючи диплом лауреата, Микола Плав'юк зазначив: "У складних періодах життя народу бракує авторитетів: не формальних та урядових, а народних. В особі пані Ліни Костенко український народ має людину, котру шанує і вважає своїм авторитетом" (Тисячна, 2000, с. 15). Важливо, що в умовах повномасштабної війни, голос Ліни Костенко залишається моральним авторитетом для української нації.

Дискусія і висновки

Проведене дослідження дало можливість сформулювати такі висновки: учасники Всеукраїнського жіночого

товариства імені Олени Теліги за фінансової допомоги української діаспори у складний період зміни суспільних відносин доклали всіх можливих зусиль, використовуючи різноманітні форми виховного впливу на молодь і ґрунтуючись на ідеології ОУН, для утвердження незалежності України та формування громадянського суспільства. Нині, в умовах війни, залишається актуальною співпраця жіночих організацій в Україні та діаспори для захисту незалежності і суверенітету України.

Внесок авторів: Наталія Кузіна – вивчення джерел і контексту; концептуалізація, розробка чорнового варіанту; оформлення тексту; Лілія Іваницька – розроблення методології дослідження; наукове редагування тексту; оформлення, уточнення висновків.

Джерела фінансування. Це дослідження не отримало жодного гранту від фінансової установи в державному, комерційному або некомерційному секторах.

Список використаних джерел

- Дічек, Н. (1994). Трудності і радощі шкільництва. *Українське слово*. 29 вересня.
- Звіт про роботу Товариства українських жінок імені О.Теліги в Англії. Машинопис. Ф. 420. Колекція документів з історії Організації українських націоналістів (ОУН), зібрана Фондацією імені Олега Ольжича (1927–2000). (Спр. 7). Центральний державний архів громадських об'єднань та України, Київ, Україна.
- Іваницька, Л. (2024). Постать Наталії Кобринської крізь призму робіт української діаспори в Канаді Ірени Книш. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія*, 1(158). с. 46–51. <https://doi.org/10.17721/1728-2640.2024.158.7>
- Кобець, О. (1994а). Від Наталії Кобринської - до Ольги Басараб, Олени Теліги, до наймолодших юнок. *Українське слово*. 17 лютого.
- Кобець, О. (2000). Жіночий рух в Україні: питання теорії і сучасна практика. *Етнічна історія народів Європи*, 7, 94–95. <http://ethnic.history.univ.kiev.ua/data/2000/7/articles/20.pdf>
- Кобець, О. (1994б). І відпочинок, і оздоровлення, і духовний гарт. *Українське слово*. 22 вересня.
- Кобець, О. (1994с). Миколая люблять всі. *Українське слово*. 22 грудня.
- Кобець, О. (1994д). Про один день літнього відпочинку. *Українське слово*. 22 вересня.
- Кобець, О. (1994е). Спомини про літо. *Українське слово*. 22 вересня.
- Кобець, О. (1994ф). Стороно Жіноче товариство. *Українське слово*. 16 червня.
- Кобець, О. (1998). Такі чудові свята. *Українське слово*. 29 січня.
- Кочевська, Л. (2000). Плідна праця київських теліжанок. *Українське слово*. 30 листопада – 6 грудня.
- Миронець, Н. (2000). Проблеми боротьби за Українську державу в творчій спадщині Олени Теліги. *Етнічна історія народів Європи*, 7, 35–39. <http://ethnic.history.univ.kiev.ua/data/2000/7/articles/7.pdf>

Liliia IVANYTSKA PhD (History), Assoc. Prof.
ORCID ID: 0000-0002-7325-1949
e-mail: ivanytska2007@ukr.net
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

Nataliia KUZINA PhD (History), Assoc. Prof.
ORCID ID: 0000-0002-5407-7236
e-mail: kuzinanv2017@gmail.com
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

THE ROLE OF THE UKRAINIAN DIASPORA AND THE ALL-UKRAINIAN WOMEN'S SOCIETY NAMED AFTER OLENA TELIGA (WOMEN'S ORGANIZATION OF THE OUN) IN FORMING THE WORLD OUTLOOK OF UKRAINIAN YOUTH (1994–2000)

Background. The Ukrainian women's movement that exists at the present stage, among other things, actively interacts with youth and constantly resorts to forming the worldview of the Ukrainian young generation. It is the youth that is currently an important driving force in the process of the revival of feminism and the growth of gender consciousness. The proposed article analyzes the role of the All-Ukrainian Women's Society named after Olena Teliga in forming the worldview of Ukrainian youth in the period from 1994 to 2000.

Methods. In addition to general scientific research methods, such as systematization, generalization, analysis of the researcher's epistemological approaches, content analysis, those inherent in historical science were used, in particular the method of historiographic analysis, historiographic synthesis, and comparative-historical.

Results. The study showed that the participants of the All-Ukrainian Women's Society named after Olena Teliga, with the financial assistance of the Ukrainian diaspora, made every possible effort during the difficult period of changing social relations, using various forms of educational influence on youth, based on the ideology of the OUN, to establish the independence of Ukraine and the formation of civil society.

Conclusions. The format of influence on Ukrainian youth chosen by the women's society has demonstrated the importance of forming values based on a sense of patriotism and national consciousness, adherence to national traditions, upbringing of charismatic leaders and the right of each individual to individual and public choice. It is the formation of a sense of patriotism on the principles of spirituality and morality, popularization of the spiritual and cultural heritage of the Ukrainian people that is the path that has not lost its relevance even today.

Keywords: women's society, diaspora, Ukrainian youth, worldview, Ukrainian traditions, school education.

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; або в рішенні про публікацію результатів.

The authors declare no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.

- Сингаївська, Л. (2000). Пам'яті Олени Теліги. *Українське слово*. 24 лютого – 1 березня.
- Тисячна, Н. (2000). Сонячні енергії духу. *Українське слово*. 20–26 квітня.
- Шугай, О. (2000). Оселя 2000. *Українське слово*. 3 лютого.
- Шугай, О. (1998). Шана тим, хто вмер за Україну. *Українське слово*. 26 лютого.

References

- Dichek, N. (1994). The Difficulties and Joys of Schooling. *Ukrainian Word*. September 29 [in Ukrainian].
- Report on the Work of the O. Teliga Ukrainian Women's Society in England. Typescript. F. 420. Collection of Documents on the History of the Organization of Ukrainian Nationalists (OUN), Collected by the Oleh Olzhych Foundation (1927–2000). (Ref. 7). Central State Archive of Public Associations and Ukrainian Studies, Kyiv, Ukraine [in Ukrainian].
- Ivanytska, L. (2024). The figure of Natalia Kobrynska through the prism of the works of the Ukrainian diaspora in Canada Irena Knysh. *Bulletin of the Taras Shevchenko National University of Kyiv. History*, 1(158). p. 46–51. <https://doi.org/10.17721/1728-2640.2024.158.7> [in Ukrainian].
- Kobets, O. (1994a). From Natalia Kobrynska to Olga Basarab, Olena Teliga, to the youngest young women. *Ukrainian Word*. February 17 [in Ukrainian].
- Kobets, O. (2000). Women's movement in Ukraine: issues of theory and modern practice. *Ethnic history of the peoples of Europe*, 7, 94–95. <http://ethnic.history.univ.kiev.ua/data/2000/7/articles/20.pdf> [in Ukrainian].
- Kobets, O. (1994b). Both rest, and recovery, and spiritual training. *Ukrainian Word*. September 22 [in Ukrainian].
- Kobets, O. (1994c). Everyone loves Nicholas. *Ukrainian Word*. December 22 [in Ukrainian].
- Kobets, O. (1994d). About one day of summer vacation. *Ukrainian Word*. September 22 [in Ukrainian].
- Kobets, O. (1994e). Memories of summer. *Ukrainian Word*. September 22 [in Ukrainian].
- Kobets, O. (1994f). The Women's Society was created. *Ukrainian Word*. June 16 [in Ukrainian].
- Kobets, O. (1998). Such wonderful holidays. *Ukrainian Word*. January 29 [in Ukrainian].
- Kochevska, L. (2000). The fruitful work of Kyiv's women's carts. *Ukrainian Word*. November 30 - December 6 [in Ukrainian].
- Myronets, N. (2000). Problems of the struggle for the Ukrainian state in the creative heritage of Olena Teliga. *Ethnic History of the Peoples of Europe*, 7, 35–39. <http://ethnic.history.univ.kiev.ua/data/2000/7/articles/7.pdf> [in Ukrainian].
- Synhaivska, L. (2000). In memory of Olena Teliga. *Ukrainian Word*. February 24 – March 1 [in Ukrainian].
- Tysachna, N. (2000). Solar energies of the spirit. *Ukrainian Word*. April 20–26 [in Ukrainian].
- Shugai, O. (2000). Oselya 2000. *Ukrainian Word*. February 3 [in Ukrainian].
- Shugai, O. (1998). Honor to those who died for Ukraine. *Ukrainian Word*. February 26 [in Ukrainian].

Отримано редакцією журналу / Received: 21.11.25
Прорецензовано / Revised: 20.12.25
Схвалено до друку / Accepted: 17.12.25